

Тема: «Фæззææг»

- Нысан:
1. Базонгæ кæнын сабиты афæдз афон Фæззæгимæ.
 2. Уæрæхдæр кæнын сабиты зонындзинæдта. Хъæздыгдæр кæнын дзырдуат. Рæзын кæнын хъусдард, хъуыды кæнынмæ.
 3. Гуырын кæнын уарзондзинад мадæлон æвзагмæ.
- Сывæллæттты ахуыр кæнын иронау раст дзурыныл.

Пайда кæннæ æрмæг: Интерактивон фæйнæг

Дымгæйы хъæр

Сывæллæттты къам истытæ

Кæрдо бæлас, Фæткъкуы бæлас, Тæгæр бæлас.

Уыци-уыци

Фæззæджы ныв

Ахуыры нывæст

(Сывæллæттæ бадынц бандæлттыл. Хъуысы цахъд).

Ахуыргæнгæг кæсы Х.Къостайы æмдзæвга «Фæззæг».

Хъ-г: Уæ бон хорз, сывæллæттæ, æгас цæут нæ буц уазджытæ. Ацы æмдзæвга уын æз хуымæтæджы нæ бакастæн. Уымæн уын æй бакастæн, æмæ нæ абоны ахуыр баст у æмдзæвгайы рæнхъытимæ. Зæгъут- ма мын, сывæллæттæ, чи ныфыста æмдзæвгæ?

Сыв-тæ: Æмдзæвгæ ныффыста — Х.Къоста.

Хъ-г: Æмæ чи уыд Х.Къоста?

Сыв-та: Х.Къоста ,уыд фыссæг, нывгæнæг.....

Хъ-г: Кæд райгуырд Х.Къоста?

Сыв-тæ: Къоста райгуырд, Кæфты мæй, фынддæсæм бон. Фæззæджы...

Хъ-г: Тынг хорз. Уæдæ уæм куыд кæсы сывæллæттæ, цæуыл ныхас кæндзыстæм мах, абон смахимæ?

Фæзæг.... Фæззæг у бærкадхæссæг, Ирыстоны бærкад та смах стут, сывæллæттæ, æмæ мæ зæрдæбынæй фæнды, цæмæй нæ абоны фембæлд уа, зонды бærкадхæссæг æмæ нæ алкæй зæрдæты дæр ныууадза рухс æмæ уарзон фæд. Афæтæ сывæллæттæ, афæдзы афонтæй алкæцы дæр ныууадзы рæссугъд фæд æрдзыл.

Æмæ кæд, афæдзы афонты кой скодтам, уæд ма сæ, сываллатта, нæ зæрдыл æрлæууын кæнæм.

Сыв-тæ: Зымг, Уалдзæг, Сæрд, Фæззæг.

Хъ-г: Тынг хорз сывæллæтт. Зæгъут-ма мын ныртæккæ та цавæр афæдзы афон у?

Сыв-тæ: Фæззæг....

Хъ-г:Тынг æхсызгон мын у, кæй йæ зонут!

Нæ абоны ахуыр дæр баст у фæззæгимæ. Æмæ нын æртакка Амалия ама Лерæ нæ зæрдæтæ бахъæлдзæг кæндзысты Фæззыгон зарæгай.

Зарæг «Фæззæг».

Хъ-г: Сывæллæттæ, абон нæ ахуыр хуымæтæг нæу, у тынг цымыдисаг, уымæн æмæ нæм уазæгуаты æрбаæудзæн сызгъæрин фæззæг! Цæмæй нæхи æгуыдзæгæй, ома æвзæрæй ма равдисæм, уый тыххæй нæ хъæуы нæ зонды къæбиц, ахæм ног дзырттæй бафидар кæнын:

Дзырдунтон куыст: Къæбиц - (кладовая, кладовка)

Дыргъдон - (сад)

Цахæрадон - (огород)

Фæллой - (труд, работа, богатство)

Тагæр — (Кленовое дерево)

Сыфтæрызгъæлд — (листопад)

(дыуары æрбахост)....

Хъ-г: Мæнæ диссæгтæ, мæнæ!

Уазæг - хуыцауы уазæг! Мидаæмæ рахиз, фæззæг. Кæй кой кæнай - къæсармæ!

Мæ чысыл хуртæ, æрбакæсут -ма, чи нæм æрбацыд!

(Арбæхизы Фæззæг Уызынимæ, семæ æрбахастой чыргъæды лæвæрттæ, фæллæйттæ).

Фæззæг: - Уæ бон хорз, сабитæ!

Сыв-тæ: -Æгас цу.

Фæззæг: - Æз дæн Фæззæг, æрбацыдтæн уæм уазæгуаты, мемæ æрбахастон фæллæтта...

Хъ-г: - Кæсут-ма сывæллæттæ, куыд тагъд на бахъуыд дзырд «Фæллæйттæ-йы» сæр! (ахуыргæнæг райсы чыргъæд фæззæдзы къухæй).

Хъ-г: - Сывæллæттæ ама чи зоны фæззадзы тыххæй æмдзæвгæ, исчи радзурдзæн?

Сыв-тæ: -Бонтæ згъорынц размæ

Дугъæттау цæрдæг

Сæрды фæстæ махмæ

Ралæууыд фæзæг.

Хъ-г: - Иунæг куынæ дæ, дæуыл фестæм, æмæ нæ уызын æрбайрох....Фæлæ, кæцæй фæмбал стут?

- Бамбæрстон дæ.... Уызын йæхи нæ бацæттæ кодта зымæгмæ, хæринагтæ не æрымбырд кодта йæхицæн, æмæ нæм ,сывæллæттæ, æххуыс агур æрбацыд... Зивæггæнаг нæу, мæ хуртæ, фæлæ кæрдо бæлас æмæ фæткъуы бæлас иннæ бæлæстæй нæ хицæн кæны. Кæм æрæмбырд кæна дыргътæ уый нæ зоны.... Ахуыс ма ин кæнæм, сывæллаттæ!

(сывæллæттæ адих сты дыууæ кърдыл, иутæ æмбырд кæнынц уызынæн фæткъуы бæлас, иннæтæ- та, кæрдо бæлас).

Хъ-г: Махæн фæззæг æрбахаста чыргæдыдзаг дыргътæ æмæ халсартæ. Ныртæккæ уæм сæ æз æвдисдынаен æмæ мын сыхах дзурдзыстут: цы у æмæ кæм зайы?

(сывæллæттæ дзуæппытæ).

Хъ-г: Ноджы ма фæззæджы фæнды, цæмæй мах смахимæ бакæнам мæнæ ахæм куыст:

(сывæллæттæ сбадынц стъæлтты раз, кæнынц логикон куыст).

Хъ-г: Тынг хорз, мæ цаст уæ байдзаг. Æрбакæсут-ма æмæ мын зæгъут Тæгæры сыф уæм цæй хуызæн кæсы?

Сыв-тæ: Дзуæппытæ.

Хъ-г: -Раст у, æцæгæй дæр зæрдæйы æнгæс у! Уæдæ ма раздæхут уæ бынæттæм, æмæ уын æз радзурон иу цыбыр аргъау Тæгæры сыфы тыххæй. Фæлæ æнхæлдæн бафæлладыстут æмæ аулафæм.

Физминуткæ: Къæвда уары, уары, уары...

Дымгæ къалиутæ фæйлауы.

Сыфтæртæ дæр згъæлынц, згъæлынц,

Мæргътæ хъарм бæстæм фæтæхынц (цы дзурынц, уый къухтæй æвдисынц)

Уæдæ хъусæм аргъаумæ: Тæгæрбæласы сыфтæртæ æрызгъæлдысты зæхмæ. Лæппын рувас сæ æруыгъта æмæ сæ равæртта, йæ хæдзармæ цы къахвæндаг

згъортта ууыл. «Уадз æмæ мæ уазджытæн æхсызгон уа», загъта йæхинымæр рувас. Фæлæ йæм ничи æрбацыд Тæгæры сыфæй æмбæрст фæндагыл...

- Уæд цæмæн, цæй тыххæй?- бафарста рувас Саг — сæгуыты.

- Диссadjы рæссугъд фæндаг, афтæмæй йыл ничи цæуы.

- Эх, - арф ныуулæфыд Саг,- Тæгæры сыфтæр зæрдæйы æнгæс у, æмæ мæ бон нæу ныллæууын фæззæджы зæрдæйыл...

- Уæ зæрдæмæ фæцыд аргъау сывæллаттæ?

- Сымах та йæ ныккодтаикат уæ къахы бын?

Хъ-г: Уæдæ ныртæккæ та ахъазам хъазт : «Дæ ахстон ссар»

Хъ-г: - Сывæллæттæ алцыдар хорз, фæлæ уызын æххæст рæвдз нæу зымæгмæ, ахуысс ма йын кæнæм, æмæ фæдих кæнæм мæнæ ацы чыргъæдæй уызын цы уарзы, мæ цы хæры, цы нæ уарзы, мæ цы нæ хæры уыдонæй.

(дыууæ сывæллоны æвзарынц чыргъæдæй уызыны хæрингтæ)

Хъ-г: - Тынг рæвдз сывæллæттæ стут , арæвдз кодтат уызыны! Фервæст йæ мæтæй!

Ныртæккæ уын, уызын сывæллæттæ, радзурдзæн иу хабар фæлæ уал уын раздæр радзурдзынæн мæхæдæг, ноджы иу аргъау...

Уызынæн йæ хæдзар уарыны дон аласта. Хоргалм ын фæтæригъæд кодта æмæ йа рæстæгмæ цæрынмæ æрбауагъта. Бонтæ цыдысты, уызын хоргалмы хæдзарай цæуынвæнд нал кодта.Хоргалмы лæппынтæ сæхицæн бынат нал ардтой — уызыны судзинтæ сæ хыгдæрдтой æппыныдзух.

Уæд хормгал загъта уызынæн: «Æз дæу ардæм æрбауагътон рæстæгма. Ныр дæ судзинтæй мæ лæппынты бон нал у, æмæ дæ курын, ардыгæй ацу».

Уызын загъта: «Кæд искаемæй исты риссы, уæд ацæуæд. Мæнæн ам дæр æвзæр нæу».

Хъ-г: Сывæллæттæ куыд уæм кæсы, раст бакодта уызын?

(сывæллæтты дзуæппытæ)

- Сывæллæттæ мах смахима зонæм тынг бирæ æмбисæнттæ, æмæ ма мын зæгъут, цавæр æмбисонд ис æрхæссæн ацы аргъаума гæсгæ?

Сыв-тæ: «Хорздзинад бæсты нæ цæуы». «Хорз ма ракæн æмæ фыд ма

сарай»

Хъ-г: - Тынг хорз. Уадæ ма бакæсæм цавæр цау æрцыд айфыццаг нæ уызыныл....

(аргъауы скъуыдзаг: «Хæларзæрдæ уызын»)

Хъ-г: - Цардис тынг хæларзæрдæ уызын. Никæмæн ницы æвгъау кодта. Уыдис тынг рæдау. Суанг ма йæ кæрцы судзинтæ дæр байуæрста хъæды цæрæгойтæн: кæй йæ кæрц æмпъузынæн хъуыд, кæй та зымæгмæ дыргхътæй хæлттæ кæнынмæ...

Уалынмæ ралæууыд зымæг. (*Фанограмма уазалы хъæр*)

Уызын: - Æвæдцæгæн срынчын уыдзынæн ацы уазалы, мæ уæлæ цы æрбакæнон уый мын нал ис. Фæтæригъæд кодтон ме мбæлттæн æмæ сын мæ судзинтæ байуæрстон.

(чидæр дуар æрбахоста)

Æхсæрсæттæг: «Уызын , о уызын, дуар- ма мын бакæн!

Уызын: «О, уый Æхсæрсæттæг куы дæ, мидæмæ»!

Æхсæрсæттæг: « Мæнæ дæ судзин, бузныг, дæ фæрцы мæхи барæвдз кодтон зымæгмæ. Ацы зокъотæ дæр дæуæн»!.

Уызын: «Бузныг. Цæмæн батыхсын кодтай дæхи»?!

(дуар та чидар æрбахоста)

Уызын: «Кæцы дæ»?

Арс: «Мæнæ дын дæ судзин æрбахастон, æмæ ма мыд! Мæ кæрц дзы æмпъызтон. Арфæйаг у»!!

(ногæй та дуар æрбахостæ уыд)

Куырма мыст: - Уыззыыыын..... О Уыззыыннн.....(хъæр кæны)

Уызын: «Кæдæй фæдæ куырма мыст»?

Куырма мыст: «Æфсæрмы дæ кодтон, дæ судзин мæнмæ уыд æмæ зæгъын куы суазал уай... Мæнæ дын зымæгмæ фæткъуытæ дæр»! Раттæджы къух райсаг у»!

Уызын: «Кæсут, сæ тыхсты заман сын сæ къух ацарæзтон æмæ сæ нæ фæрох дæн. Ацæттæ мæ кодтой зымæгмæ. Бузныг уын....Адæм кæрæдзийы ныфсæй

цæрынц».

Хъ-г: Уæдæ уæм куыд фæкаст сывæллæттæ, ацы ран та куыд равдыста уызын йæхи?

(сывæллæтты дзуæпытæ)

Хъ-г: Уæдæ нæ ахуыр кæронмæ æрхæццæ кæны, æмæ мæ фæнды бакæсын уыци-уыци. Кæд æй раст базонат, уæд нæ абоны фембалд, раздæр куыд загътон, афтæ уыдзæн зонды бæркадхæссæг. Цæттæ стут хъусынмæ?

«Мæргътæн уазалы у зын

Æмæ хъарм бæстæм тæхынц.

Æдæм бафснайттой тыллæг,

Ома раллæууыд?... Фæззæг»

Федтат, сывæллæтта, дзырд «Фæззæг» уызын амбæхста. Давæгой нæу, мæ хуртæ, уый базонын фæндыд уыци-уыци базондзыстут æви нæ? Тынг разы уæ у уызын æстæй æз дæр, мæ хуртæ... Нæ фæрæдыдтæн, нæ ахуыры райдиан.. Нæ абоны фембалд æццæгæй дæр у, Зонды бæркадхæссæг, æмæ ныууадзæн нæ алкæй зæрдæты дæр рухс æмæ уарзон фæд, мæннæ ныртæккæ нæ уазджытимæ цы иумæйаг куыст бакæнæм уый фæрцы. (кусæм) Уадз æмæ алкæддæр нæ зæрдæтæ уой рухс æмæ калой дидинаг куыд мæннæ ацы композиции афтæ.. Ацы лæвæрттæ та уын, æрбахастой - фæззæг æмæ уызын, нæ хæрæндонмæ сæ ахæссæм æмæ уым минас кæннæм...

Нæ ахуырæн та йæ кæрон æрхæццæ. Хæрзбон сабитæ.

Темæ : «Фæззæг»

Нысан: - Бафидар кæнын фæззæджы тыххæй зонындзинаedtæ.

- Фæхъæздыгдæр кæнæн сывæллæтты дзырдурт;
рæзын кæнын баст ныхас;
- Гуырын кæнын сывæллæтты зæрдæты æвæрццæг æнкъарæнтæ, цымыдисдзинад ирон авзагмæ.
- Хъомыл кæнын алфамбылайы дунемæ аудгæ цæстæнгас, æнкъарын æрдзы рæсугъдзинад, йæ ивæнтæ.

Пайда кæнæн æрмæг: Интерактивон фæйнæг

Ныв : «Фæззæг»

Ирон музыка

Кæрдо бæлас. Фæткъуы бæлас. Тæгæр бæлас.